

STRUČNI RAD – PROFESSIONAL PAPER

UDK 636.09:615.015.32(497.4)

**HOMEOPATSKI PROIZVODI I HOMEOPATSKO LEČENJE U
VETERINARSKOJ MEDICINI U REPUBLICI SLOVENIJI***
*HOMEOPATHIC PRODUCTS AND HOMEOPATHIC TREATMENT IN
VETERINARY MEDICINE IN REPUBLIC OF SLOVENIA*

Silvestra Kobal**

Kod različitih metoda lečenja ljudi i životinja lekari i veterinari upotrebljavaju i različite grupe lekova. U mnogim državama sveta lekari i veterinari se mogu slobodno opredeliti za upotrebu alopatskih ili homeopatskih lekova. Na taj način se lekari i veterinari mogu slobodno odlučiti po svom mišljenju za najprimereniju metodu lečenja u konkretnom slučaju ili kod pojedinog bolesnika.

Ključne reči: veterinarska medicina, farmakologija, homeopatija, homeopatski proizvodi

Uvod / Introduction

Alopatija je metoda lečenja bolesti lekovima koji poznatim mehanizmom delovanja izazovu u organizmu životinje ili čoveka određeni lekoviti učinak. Učinci se ispoljavaju simptomima koji su suprotni simptomima same bolesti kod koje se lek upotrebljava (Rang i sar., 2002; Srčić, 1997).

Za razliku od alopatije homeopatija je metoda lečenja bolesti kod ljudi i životinja kod koje se bolest leči malim dozama supstanci koje bi u većim dozama kod zdravih ljudi i životinja izazvale bolest. Kod homeopatije se radi o komplementarnom načinu lečenja po principu *similia similibus curantur* – jednako se leči jednakim ili slično se sličnim leči. Homeopatiju kao metodu lečenja utemeljio je 1810. godine lekar Samuel Hahnemann (Rang i sar., 2002; Srčić, 1997).

Samuel Hahnemann nije bio zadovoljan sa tezom Cullena da je učinak kininovca u lečenju malarije posledica gorkog ukusa kininovca. Zbog toga je Hahnemann izvršio eksperiment na sebi – oralno je uneo nekoliko doza kininovca i opisao reakciju zdravog organizma. Utvrdio je da kininovac kod zdravog

* Rad primljen za štampu 01. 09. 2009. godine

** Dr sci. med. vet. Silvestra Kobal, profesor, Institut za fiziologiju, farmakologiju i toksikologiju, Veterinarski fakultet, Univeritet u Ljubljani, R Slovenija

organizma izaziva porast telesne temperature, što je slično kliničkim simptomima, odnosno povremenoj pojavi temperaturne groznice kod malarije. Ovaj eksperiment je označen kao početak novog načina lečenja pacijenata – homeopatskog lečenja (Rang i sar., 2002).

Homeopatija je svakako dobrodošla i može biti efikasan način lečenja, ali samo u slučajevima kada se sprovodi od strane stručnjaka, koji imaju dobro znanje iz oblasti humane, odnosno veterinarske medicine i farmacije, te dodatno poznaju područje homeopatije (Srčić, 1997).

Još za vreme Hahnemannovoga života homeopatija se proširila širom sveta. U Severnoj Americi su ustanovljeni brojni homeopatski univerzitetski centri, koji su se bavili istraživanjima i obrazovanjem iz područja homeopatskog lečenja. Na osnovu mnogobrojnih podataka iz Severne Amerike, a i Evrope, Kent je pripremio svoj Repertorijum homeopatske Materije medike (Rang i sar., 2002).

Ono što kod homeopatskog leka deluje i ima učinak nije supstanca u do sada poznatom hemijskom smislu. Kod homeopatskih lekova se ne može govoriti o farmakokinetici, farmakodinamici, kao kod klasičnih lekova. U krvi pacijenata koji su dobili homeopatski lek nije moguće izmeriti njegove koncentracije, ne možemo pratiti njegovu biotransformaciju, niti njegovo izlučivanje iz organizma, a nije poznat ni njihov mehanizam delovanja. Poznati su jedino njihovi učinci ili fenomeni koji se pojavljuju na zdravom ili bolesnom organizmu. To je i razlog zbog kojeg se homeopatski lekovi ne mogu izspitivati po principima koji važe za klasične, alopatske lekove. Zato se kod homeopatskih lekova koriste posebni sistemi ispitivanja koji su prilično precizno opisani. Kod homeopatskih lekova nema materijalnog supstrata kojeg svakako zahteva egzaktna nauka, kako bi bila u mogućnosti da obavi potrebna ispitivanja i analize (Krbavčić, 1995). Činjenica da je homeopatiju teško uklopiti u konvencionalnu statističku analizu, još nemora da znači da se radi o greškama u homeopatiji. Izvođači homeopatije tvrde da to samo ukazuje na nedostatak naučnih metoda, kao i na to da su ograničene u odnosu na konvencionalnu nauku, kao i dominantnom načinu razmišljanja. Oni smatraju da bi zahtev da se homeopatija u potpunosti podredi klasičnim statističkim metodama koje upotrebljava konvencionalna nauka bilo jednako zahtevu da ptice lete bez krila (Rang i sar., 2002).

U homeopatskom načinu lečenja ne mogu se svi pacijenti kod kojih je postavljena ista dijagnoza lečiti istim homeopatskim lekovima. To po mišljenju homeopata ne znači da je sa homeopatskim načinom lečenja bilo šta naopako već to znači da u nastajanju bolesti koje su označene istom dijagnozom, mnogo puta učestvuju i drugi faktori koji bitno utiču na uspeh samog lečenja. Kod homeopatije je uspeh u samom izlečenju čoveka ili životinje a ne u statističkim brojkama.

Homeopatija ima svoje metode, kriterijume i procedure, koji se u mnogo čemu razlikuju od konvencionalnih metoda, kriterijuma i procedura. Ona je individualna metoda lečenja, što znači da se svaki pacijent specifično leči, kao i da svaki pacijent specifično reaguje na izabrani homeopatski lek (Krbavčić, 1995).

Homeopatija je holistička metoda lečenja, a to znači da homeopatija u procesu lečenja gleda na pacijenta, čoveka ili životinju, u celini. Zato je jako važno da se homeopat upozna sa pacijentom, sa svim njegovim fizičkim i psihičkim osobinama. Homeopatija vidi bolest kao intenzivan trud organizma da ponovo uspostavi normalno stanje uz pomoć homeopatskih metoda. Uloga homeopatskih lekova je samo u stimulaciji prirodnih mehanizama.

Homeopatski lekovi se pripremaju postupkom diluiranja (razblaživanja) osnovnih homeopatskih sirovina, nakon čega sledi dinamizacija (potenciranje) rastvora. Svako sledeće diluiranje je ustvari potenciranje učinka homeopatskog leka, iako je količina osnovne homeopatske sirovine manja i uz pomoć poznatih i validiranih klasičnih analitičkih metoda nemoguće ju je identifikovati.

Činjenica da se osnovne homeopatske sirovine u konačnom homeopatskom leku ne mogu niti kvalitativno definisati upotrebom poznatih i validiranih klasičnih analitičkih metoda jeste glavni uzrok nesuglasica između konvencionalne medicine i homeopatije (Srčić, 1997). Tako konvencionalna medicina, kao i homeopatija imaju nekad dobre, a nekad loše osobine, jer mnogi doktori humane i veterinarske medicine smatraju da se oba sistema mogu uspešno kombinovati. Svakako bi u sistemu lečenja morala biti konvencionalna medicina na prvom mestu.

Pravna regulativa na području homeopatskih proizvoda u Republici Sloveniji *Legal regulations in area of homeopathic products in Republic of Slovenia*

U lečenju bolesti kod ljudi i životinja, doktori humane i veterinarske medicine u Sloveniji mogu upotrebljavati samo one metode koje su u skladu sa doktrinom lečenja, koje su potvrđene i dozvoljene zakonskom regulativom sa tog područja u Republici Sloveniji.

Zakon o veterinarstvu (Zakon o veterinarstvu, Ul. R Slovenije št. 33/2001) ne tumači (daje) ulogu i položaj homeopatskog lečenja.

U Zakonu o lekovima (Zakon o zdravilih, Ul. R Slovenije št. 31/2006) data je definicija leka u kojoj se navodi da je lek svaka supstanca ili kombinacija supstanci koja je pripremljena i namenjena preventivi ili terapiji određene bolesti kod ljudi ili životinja. Za lek se smatra i svaka supstanca ili kombinacija supstanci koja se može upotrebiti kod čoveka ili životinje sa ciljem da bi se postavila dijagnoza ili ponovo uspostavile, poboljšale ili promenile fiziološke funkcije organizma.

Zakon o lekovima navodi i homeopatske proizvode. Homeopatski proizvodi pripremljeni su iz homeopatskih sirovina, a proizvode se u skladu sa homeopatskim postupcima navedenim u Evropskoj farmakopeji ili u drugim važećim farmakopejama pojedinih članica Evropske zajednice, u slučajevima kada Evropska farmakopeja ne propiše drugačije (Zakon o zdravilih, Ul. R Slovenije št. 31/2006).

Slovenija je članica Međunarodne farmaceutske federacije (FIP). To je i razlog da slovenački farmaceuti, lekari i veterinari sve češće kontaktiraju sa svo-

jim kolegama iz evropskih država i da se sve više interesuju za različite alternativne metode lečenja, koje su u mnogim državama Evropske zajednice, a i u mnogim drugim državama u svetu, već javno priznate i dozvoljene. U svoju doktrinu lečenja mnogi slovenački lekari, pa i veterinarci želeli bi da uvedu i različite alternativne metode lečenja. U poslednje vreme u tome prednjači baš zanimanje za homeopatiju. U nekim delovima Evrope homeopatija ima već dvestogodišnju tradiciju, pri čemu je ili samo naučno potvrđen ili naučno potvrđen i pravno dozvoljen način lečenja.

Homeopatsko lečenje i proizvodnja homeopatskih proizvoda su u evropskim državama pravno precizirani. Jako opširna stručna literatura na engleskom, francuskom i nemačkom jeziku predstavlja osnovu za usavršavanje stručnjaka i kvaliteta proizvoda sa tog područja. Republika Slovenija je januara 1997. preuzela Evropsku farmakopeju (zbirku propisa za rad na području farmacije) kao važeći dokument iz te oblasti. Evropska farmakopeja ima i opšte poglavje o homeopatskim proizvodima (European Pharmacopoeia Fourth Edition-Ph. Eur.4th ed., 2002).

Na osnovu Zakona o lekovima Ministarstvo za zdravlje Republike Slovenije pripremiolo je i u Službenim novinama Republike Slovenije objavilo Pravilnik o homeopatskim proizvodima (Pravilnik o homeopatskih izdelkih, UI. R Slovenije št. 96/2001) u kojem su precizno opisani homeopatski proizvodi, uslovi za njihovu proizvodnju, njihovo označavanje, njihovo reklamiranje i stavljanje u promet.

U poglavlju III. Pravilnika o homeopatskim proizvodima (Pravilnik o homeopatskih izdelkih, UI. R Slovenije št. 96/2001) – Označavanje i uputstvo za upotrebu, piše da svaki homeopatski proizvod koji se stavlja u promet mora imati oznaku "homeopatski proizvod" kao i sledeće podatke na samoj ambalaži proizvoda koji moraju biti na slovenačkom jeziku:

- zvanično ime homeopatske sirovine i stepen razređenja, odnosno razblaženja označen prema farmakopeji, na bazi koje je proizvod pripremljen;
- ime i adresa nosioca dozvole za promet i ako je potrebno, iste podatke i za proizvođača;
- farmaceutske oblike proizvoda;
- oznaku: "Homeopatski proizvod, koji nema dokazanih lekovitih učinaka";
- način upotrebe (aplikacije);
- sadržaj (masa, volumen, broj jedinica);
- uputstvo za čuvanje, ako je to potrebno;
- konačni datum ili rok upotrebe proizvoda (mesec i godina);
- upozorenje: "Posavetujte se sa lekarom ili farmaceutom, ako se znaci bolesti ne poprave!";
- upozorenje: "Proizvod čuvati van domašaja dece!";
- posebna druga upozorenja, ako je potrebno;
- način izdavanja proizvoda;

– serijski broj proizvoda.

Upotrebu homeopatskih proizvoda za zdravstvenu zaštitu životinja, a posebno za zdravstvenu zaštitu životinja koje se na bilo koji način uključuju u lanac ishrane čoveka, mora prvo jasno precizirati Zakon o veterinarstvu..

U Sloveniji je registrovano Slovenačko homeopatsko društvo. Slovenačko homeopatsko društvo je član "European Committee for Medical Homeopathy" (ECMH). European Committee for Medical Homeopathy udružuje evropske homeopatske lekare i farmaceute. Seminari, na kojima predaju poznati renomirani austrijski i nemački lekari homeopati i farmaceuti, izvode se po pravilima koja važe u Evropskoj zajednici. Na navedenim seminarima je sve više i veterinarara. Homeopatski proizvod još uvek nije moguće nabaviti u apotekama na području Slovenije, mada mnoge apoteke daju informacije o homeopatskim lekovima. Prema podacima Javne agencije Republike Slovenije za lekove i medicinska sredstva, do danas je agenciji dostavljen samo jedan zahtev za dobijanje dozvole za stavljanje homeopatskog proizvoda u promet, pri čemu ta molba nije bila kompletno dokumentovana.

Zaključak / Conclusion

Primena homeopatskog načina lečenja, a time i upotreba homeopatskih proizvoda se u humanoj i veterinarskoj medicini u Republici Sloveniji često kombinuje sa lečenjem uz upotrebu lekovitog bilja (biljna apoteka) ili sa drugim alternativnim metodama lečenja.

Na osnovu značaja koji ima upotreba lekova, pre svega u zdravstvenoj zaštiti životinja, a usled toga i na bezbednost namirnica životinjskog porekla, dopušta se upotreba homeopatskih proizvoda za preveniranje i lečenje životinja čiji se proizvodi koriste za ishranu ljudi, ali samo pod uslovom da ovi preparati sadrže dokumentaciju ili podatke o ispitivanju rezidua kod tretiranih životinja, kao i podatke o eventualnom uticaju homeopatskog proizvoda na prisustvo i količinu važnih fizioloških supstanci (neki hormoni, agonisti i sl.) u organizmu životinje. Prisustvo rezidua ili određenih fizioloških supstanci moglo bi značajno uticati na procenu zdravstvene sigurnosti prehrambenih proizvoda životinjskog porekla.

Veterinarska doktrina preventive i terapije domaćih životinja u Republici Sloveniji danas se bazira na naučnim saznanjima iz oblasti biohemije, fiziologije, patofiziologije, farmakologije, toksikologije i farmacije (Zakon o veterinarstvu, U. R Slovenije št. 33/2001).

Poštovanjem odluke određenih državnih organa u Republici Sloveniji da će Republika Slovenija harmonizovati svoje zakone sa pravnim redom Evropske zajednice znači da će Republika Slovenija morati harmonizovati i zakonske norme vezane za homeopatske proizvode, kao i homeopatske metode lečenja, kako kod ljudi, tako i životinja. Određene direktive Evropske zajednice jasno na-

vode upotrebu i značaj određenih homeopatskih proizvoda za zdravstvenu zaštitu domaćih životinja koje se uključuju u lanac ishrane čoveka.

Veterinarska struka zato mora ozbiljno uz punu odgovornost pristupiti rešavanju pravne problematike na području homeopatskih metoda lečenja i homeopatskih proizvoda kao i kontrole kvaliteta i kvantiteta homeopatskih proizvoda. Kontrola kvaliteta i kvantiteta homeopatskih proizvoda morala bi biti jasno određena i opisana u dokumentaciji koja se predaje u cilju dobijanja dozvole za stavljanje jednog ovakvog proizvoda u promet na području Republike Slovenije.

Literatura / References

1. European Pharmacopoeia Fourth Edition-Ph. Eur.4th ed., 2002.
2. Rang HP, Dale MM, Ritter JM, Moore PK. Pharmacology. 5th ed. Edinburgh: Churchill Livingstone 2003; 2-3.
3. Srčič S. Farmaceutvska tehnologija za srednjo stopnjo. Ljubljana: Didakta 1997; 284-5.
4. Krbavčič A. Homeopatija. Farm Vestn 1995; 46: 3-4.
5. Zakon o veterinarstvu (Ul. R Slovenije št. 33/2001).
6. Zakon o zdravilih (Ul. R Slovenije št. 31/2006).
7. Pravilnik o homeopatskih izdelkih (Ul. R Slovenije št. 96/2001).

ENGLISH

HOMEOPATHIC PRODUCTS AND HOMEOPATHIC TREATMENT IN VETERINARY MEDICINE IN REPUBLIC OF SLOVENIA

Silvestra Kobal

Doctors and veterinarians in many countries of the world have an opportunity to select between allopathic or homeopathic drugs. The selection of an appropriate method for medical treatment should be performed from the individual point of view.

Key words: veterinary medicine, pharmacology, homeopathy, homeopathic products

РУССКИЙ

ГОМЕОПАТИЧЕСКИЕ ПРОДУКТЫ И ГОМЕОПАТИЧЕСКОЕ ЛЕЧЕНИЕ В ВЕТЕРИНАРНОЙ МЕДИЦИНЕ В РЕСПУБЛИКЕ СЛОВЕНИИ

Силвестра Кобал

У различных методов лечения людей и животных врачи и ветеринары употребляют и различные группы лекарств. В многих странах мира врачи и ветеринары могут свободно определиться для употребления аллопатических или гомео-

патических лекарств. Таким образом врачи и ветеринары могут свободно решить по своему имению для самого примерного метода лечения в конкретном случае или у отдельного больного.

Ключевые слова: ветеринарная медицина, фармакология, гомеопатия, гомеопатические продукты